

dnici
ć

i tajnik
rovjere-
i i posli-
na kon-

k našeg
su iza-
tri tajni-
ć i Žiga

dužnosti
anizirati
r. Mate
dirljivi
nosti iz

ana 21.
nje ime
u Som-
mandatu
a i pre-
me uvi-
reškoće

o svoju
vrijeme
dnosti.
azivan
o čito-
ći kod
bio o.
vlasti-
poštuje
jeri. U

o pred-
većina
jednici
na pri-
aprave
adimir
svoga
o je i
andata
"Nazor"
n član
ostaje

er

MIR OLJUB

GODINA: IV.

SOMBOR, 2001.

BROJ 1 (13)

**KUD "VLADIMIR NAZOR"
MJESTO SUSRETA, PRIJATELJSTVA, ZAJEDNIŠTVA**

**PROMOCIJA KNJIGE
LAZARA NOVAKOVIĆA
"Pismo(a) Isusu"**

HRVATSKI PJESNIK ANTE EVETOVIĆ MIROLJUB

Dobro je narodna mudrost rekla da nije svako zlo za zlo. U posljednje vrijeme u Vojvodini, pa i cijeloj ovoj sadašnjoj Jugoslaviji, iz dnevnopolitičkih potreba poljednjih pet-šest godina nastoji se Bunjevcima, osobito u Vojvodini, a bilo je pokušaja i u Mađarskoj, osporiti njihova pripadnost hrvatskomu narodnom biću, kulturi, jeziku i običajima, proglašavajući ih nekim autohtonim, "jugoslavenskim" narodom kojemu se onda izmišlja podrijetlo, čas vlaško, čas morlačko, čas albansko, ali nikako hrvatsko, da bi se konačno istakla bliskost Bunjevaca sa Srbima, priznaje mu se čak i "konstitutivnost" ove sadašnje države, uza Srbe i Crnogorce, da bi sve završilo s tvrdnjom da su Bunjevci zapravo pokatoličeni Srbi.

Na žalost, uvijek se nađe ljudi i među nama koji, da li za novac, karijeru ili radi intelektualne ograničenosti i moralne pokvarenosti, zastupaju te ideje, već prema političkom trenutku, i onda u tom stilu daju izjave i pišu članke po novinama. A imamo i takvih primjeraka koji su za svog života prošli šest razvojnih faza u poimanju i formulaciji svoje narodnosne pripadnosti: od Srbina, mađžarofila (za vrijeme okupacije!), velikoga hrvatskog komunista, osnivača Hrvatskoga KUD-a "Bunjevačko kolo" do Jugoslovena, pa "čistog" Bunjevca i konačno "Bunjevca-Srbina". Pomislit ćete da je to neki klinički slučaj, zapravo i jest, ali ga se smatra danas, još uvijek, liderom Bunjevaca, iako čujem da ovih dana počinju puhati drugačiji politički vjetrovi!

Na žalost, ne događa se ovo prvi put u našoj dugoj povijesti boravka na ovim bačkim prostranstvima. Jedno je zapravo zanimljivo, da su nam svakako drugo ime lakše zapamtili nego ono pravo izvorno, da smo Hrvati. Bili smo Bunjevci, i Šokci, i Dalmatinci, i Bošnjaci, i Iliri, i katolički Raci, a oni u Rumunjskoj Krašovani ili Kraševci - samo ne Hrvati.

Upravo ta stvarnost natjerala me da se u ovogodišnjem osvrtu na pjesničko stvaralaštvo **Ante Evetovića Miroljuba** osvrnem upravo pod tim

vidikom. Nakon što sam lani ustvrdio da je upravo Miroljub uz Petra Preradovića najrodoljubiviji hrvatski pjesnik, ove godine želim uka-

zati na činjenicu da A. Evetović svojim pjesmama jasno pokazuje kojem jezičnom, kulturnom i narodnom krugu pripada i on i njegovo pjesništvo, a s njime i njegov bujevački rod. Kojim osobnostima posvećuje svoje stihove?

U cijelome svom objavljenom i do sada poznatom pjesničkom opusu Miroljub petorici hrvatskih velikana posvećuje stihove, a to su: Ivan Antunović, Blaž Modrošić, jednu pjesmu adresira Lajči Budanoviću, jednu posvećuje biskupu Josipu Jurju Strossmayeru i ocu hrvatske književnosti Marku Maruliću, Splitsaninu. Dodamo li k tome činjenicu da je svoju prvu zbirku stihova **Sretni i nujni časi**, izdanu u vlastitoj nakladi 1908. g., posvetio "Hrvatskoj velikašici, dobrotvorki hrvatskoga naroda, presvijetloj gospođi grofici Julijani Normann-Eheenfelškoj", onda nam se posve jasno riše duhovni krug kojem je pripadao i u kojem se kretao kao u životnom miljeu. K tome valja dodati činjenicu da je Miroljub prvi od bunjevačkih pjesnika koji je svoje stihove objavljivao u hrvatskim onovremenim glasilima. Mislim da već sam izbor osoba kojima je posvetio svoje stihove jasno naznačuje gdje on kao pravi bunjevački sin i pjesnik pripada, a sam je to jasno izrazio svojim stihovima:

*I ne trebam i ne želim nikad
u životu sebi većeg dara;
hrvatskoga roda ja sam pjesnik
i svećenik Božijeg oltara.
Za dom radim, za rod pjesme pišem,
i moje i roda suze brišem.*

(Moje zvanje)

(LIK)

Hrvatski kalendar za 2001. godinu

Miroljub (Ante Evetović)

Danas Vojvodina u Austriji Etnička bila je rezultat porijekla odgovore

skupina govoru područje zapadno počeli i vanja p st. osvo daljnje smjera:

1. I
2. I

BU

Već 1493., s lijskih č du godi va Lika, U izvori 1525., k

BUNJEVCI - POVIJESNI PREGLED

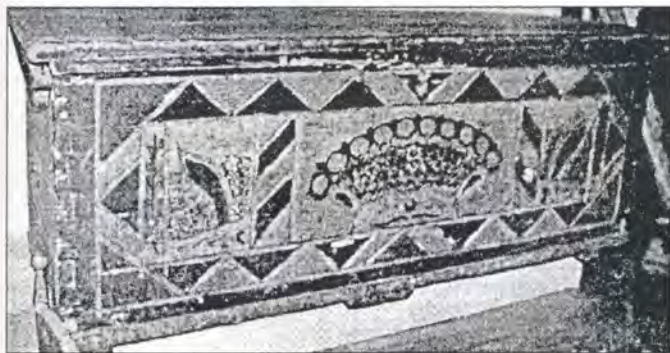
Gradski muzej u Senju koji se bavi i terenskim istraživanjem senjske okolice organizirao je još 1998. godine zanimljivu izložbu o Bunjercima u Senju i okolici. Izložba je pripremljena u nekoliko tematskih cjelina tako da su predstavljene sve specifičnosti bunjevačkog života.

Tom prigodom tiskan je katalog sa sljedećim tekstom.

Bunjevci su jedna od najbrojnijih skupina hrvatskoga naroda.

Danas žive na području Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i Mađarske. U manjim skupinama nalazimo ih i u Austriji i Rumunjskoj, te na svih šest kontinenata. Etnička prošlost Bunjevaca, odnosno bunjevačkih grupa, bila je predmet ispitivanja velikog broja istraživača, čiji rezultati, kako o ishodištu i vremenu doseljavanja tako i o porijeklu samog imena, nisu dali potpuno prihvatljive odgovore i rješenja. Od ostalih hrvatskih narodnih

Škrinja u kojoj je bunjevačka mladenka držala miraz

skupina oni se razlikuju po svom štokavsko-ikavskom govoru, narodnoj nošnji i običajima. Bunjevačko matično područje je bilo na prostoru zapadne Hercegovine i zapadne Bosne. Odatle su se neki bunjevački rodovi počeli iseljavati u Dalmaciju već u 13. st. Proces iseljavanja pojačan je nakon što su Osmanlije početkom 16. st. osvojile Dalmaciju. U prvoj polovici 17. st. počinju daljnje migracije dalmatinskih Bunjevaca i to u dva smjera:

1. prema Podunavlju
2. prema Lici i Hrvatskom primorju.

BUNJEVCI U SENJSKOJ OKOLICI

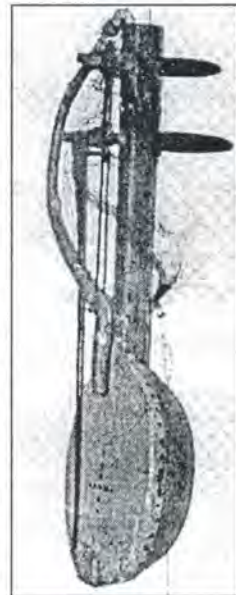
Već nakon bitke na Krbavskom polju, godine 1493., senjska okolica izložena je prodorima osmanlijskih četa. Provale će se osobito intenzivirati između godina 1522. - 1527. kada je okupirana gotovo čitava Lika, pa je otvoren put i prema senjskom području. U izvorima je zabilježen jedan takav pohod iz godine 1525., kada četa od oko 300 vojnika prodire preko

skog bana Ivana Karlovića, uplašeno stanovništvo počinje se iseljavati sa cijelog područja, tako da je prostor oko

Senja ostao pust. Samo u tvrdim gradovima se zadržava nešto stanovnika i vojske, dok ostali bježe u sigurnije krajeve. Ovako pust kraj stvarao je probleme ondašnjim vlastima (tj. senjskoj kapetaniji koja je bila zadužena za obranu) jer se bez stanovništva nije mogao obraniti i zadržati. Radi toga Senjska kapetanija pristupa naseljavanju i to na taj način da je nudila kršćanskom stanovništvu koje je ostalo na teritoriju pod osmanlijskom vlašću da se naseli na pusta područja. Manjih naseljavanja bilo je još tijekom 16. st., ali je prva veća seoba izvršena godine 1605., kada se grupa Bunjevaca iz okolice Zemunika naselila u Lič na posjede Zrinskih (oko 700 ljudi). Iz tog vremena sačuvao se tekst prisege kojom su se naseljenici obvezali da će grofovima Zrinskim biti uvijek vjerni i da će samo njih priznavati za svoje gospodare, kao i popis svih naseljenika. U tom popisu spominju se sljedeća prezimena: Krmpotići, Vojinići, Ralenovići, Sladovići, Butorci, Šimunovići...

Njima se godine 1627. priključila grupa naseljenika iz Posedarja i Ražanca u kojoj se spominju: Filipovići, Tomljanovići, Vukelići, Pavelići, Prpići, Šojati...

Obje ove grupe su se u potrazi za ispašom i plodnim tлом počele širiti prema Senju i tijekom prve polovice 17. st. zauzele su prostor sjeverno i zapadno od Senja, uključujući sljedeća naselja: Smokvica, Sv. Jakov (kasnije nazvan Krmpote), područje oko Drinjaka, Ruševo, Alan, Omar, Sv. Mariju, Krivi Put, Mrzli Dol, Veljun i vjerojatno dio Senj-

Gusle od javorova drveta - jedno od najviše upotrebljivanih glazbala kod Bunjevaca

Bunjevac iz Podgorja svira na mišini (mijehu)

Bogato ukrašena ženska torba

IZ NAŠE POVISTI

ske Drage.

Sav prostor južno i istočno od Senjske Drage ostao je nenaseljen. U drugoj polovici 17. st. taj prostor naseljavaju skupine Bunjevaca pridošle iz okolice Jasenica, Obrovca i Karina. To su bili:

Rekonstrukcija izgleda bunjevačkog ognjišta
(Gradski muzej - Senj)

Anići, Babići, Devčići, Katalinići, Margete, Miškulini, Modrići, Nekići, Rogići, Rončevići, Samaržije, Žarkovići...

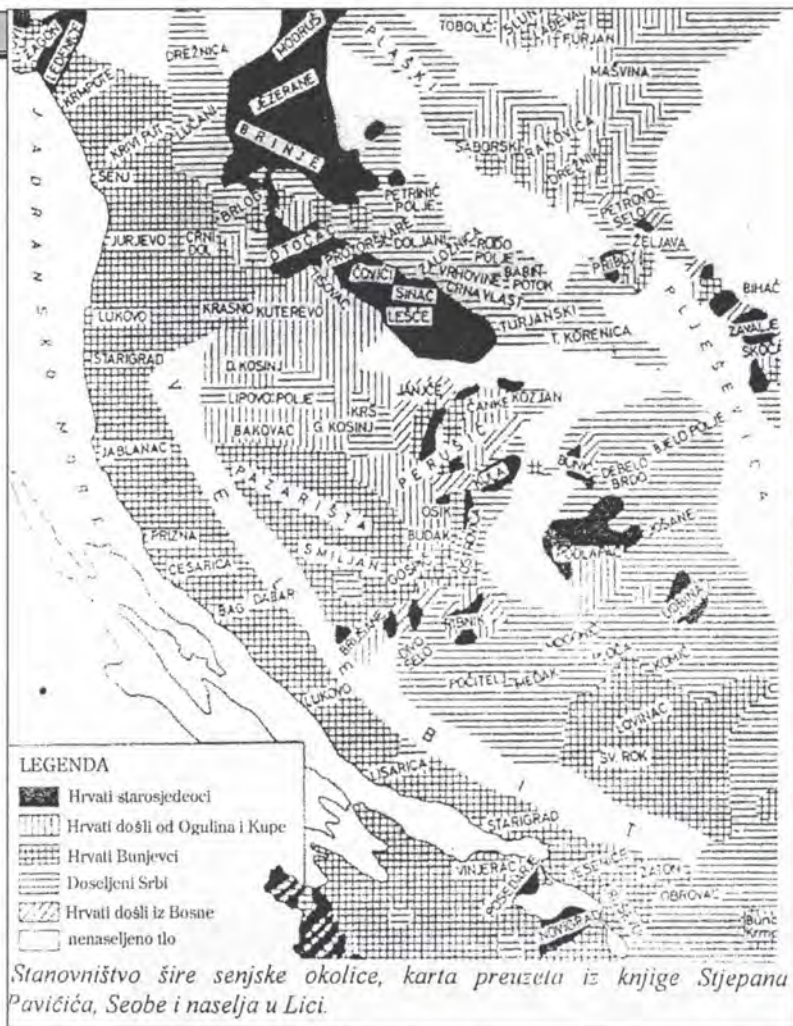

Stap, naprava za prerađu mlijeka u putar (maslac), 19. st.

Oni su se najprije naselili oko Sv. Jurja odakle se šire prema Senjskoj Dragi, a kasnije prema Krasnu i Jablancu. Krajem 17. i početkom 18. st., kada su vidjeli da je kraj siguran za naseljavanje, dolaze na ovo područje i stanovnici sa otoka i područja od Novog Vinodolskog do Rijeke. To su bili: Lopci iz Bribira, Turine iz Hreljina, Biondići iz okolice Novog Vinodolskog....

Ti su Primorci tijekom zajedničkog života s Bunjvcima poprimili njihov način odijevanja i privređivanja, te njihovo narječje.

Nakon oslobođenja Like od osmanlijske vlasti, Bunjevci iz senjske okolice naseljavaju novooslobođena područja.

Glavna privredna grana cjelokupnog bunjevačkog stanovništva u senjskoj okolici i Lici bila je zemljoradnja i stočarstvo. Uz te poslove muško stanovništvo obavljalo je i vojničku službu u sklopu Hrvatsko-slavonske vojne krajine. Sve do kraja 19. st. primorsko-lička grana Bunjevaca živi na područjima koja su zaposjednuta tijekom 17. i 18. st. Zbog ukinuća Vojne krajine i raspada tradicionalnog načina života krajem tog stoljeća počinju prva iseljavanja, osobito u prekomorske zemlje. Proces iseljavanja osobito će se intenzivirati u 20. st., kada se ekonomskim razlozima priključuju politički, tako da su danas bunjevačka sela u senjskoj okolici gotovo potpuno pusta.

Suvremeni hrvatski književnik Pavle Kalinić napisao je prekrasne stihove upućene onima koji čuvaju hrvatski jezik, ali i onima koji ga napadaju:

Moj jezik

"Da ga iščupate?
Čemu?
I bez njega
misliti ću na njemu."

Preporoditelj bačkih Hrvata,
biskup **Ivan Antunović** (1815-1888)

često je naglašavao ovu vječnu vrijednu misao: "Ako želite utamaniti koji narod, sakrijte mu prošlost, pa ste kineske bedeme stavili pred njegovu budućnost." Time je htio reći: Narod koji ne poznaje svoju prošlost i ne zna čije je "grane list", brže se odnarodnjuje, utapa u većinski narod. Upravo stoga je važno upoznati povijest vlastitog naroda, doznati što više o minulosti rodnog naselja i njegovih stanovnika, otkriti svoje pretke, koji su u mnogo težim okolnostima

čuvali i sačuvali svoju samobitnost. Oni su do groba ostali vjerni svome hrvatskom narodu.

Novljanska narodna pjesma

Aj maleno po maleno
Hajd' u kolo, koj' za kolo.
U kolu smo si jednaki.

Hajd' u kolo, koj' za kolo,
Da se kola naigramo,
Lipih pisam napivamo.

Prelo

Prošli su božićni blagdani, Stara godina je za nama, a Nova otpočela gaziti prtinom zimskog beskrajja. Salaši i ušorene gradske kuće zasute nanosima debelog sniga utonili u zimski san. Pucketa vatra u šporetu izidanom u čoši kujne, a sjaj koji proviruje na vrata pravi iskrave šare na zidu. Mačak se sćućurio u udubljenju ispod šporeta i marljivo prede. Lože se paorske peći ogrizinama čuvanim za zimu. Oko peći banak, a priko njega prostrta krpara. U zapeću džak brašna i najmilije stičište dice u večernjim satima. Pale se pitolejke. Cilindri su očišćeni, fitilji podrizani i svitlost obasjava sobu. Razli se čudan miris po prostoriji koji dugo ostaje u njoj.

Posli večere dolaze komšije na divan da prikrate dugo zimsko veče. I tako iz dana u dan, a pošto januar sporo teče, jer su svi težački poslovi prošli, to vrijeme se koristi za posite rođacima, tetkama, ujnama i majkama. U dogovoreno vrijeme kreće se na prelo. Ah, ta prela, ne padaju lako u zaborav. To je pravi doživljaj u zimskoj monotoniji.

Jedno jutro, kad je u kući sve bilo namireno i ostavljeno na čuvanje majki i didi, bačo je pripremio sanke za put. Postavljene lotre i šarage, na pridnji dio uglavljen kožni sic, a između dobar sloj slame koji se pokriva pokrovcima i čebadima. Krećemo na prelo kod uje koji živi na salašu daleko od Sombora. Sa nama je čika Ivan, komšija, koji za tu priliku upreže svog konja kraj našeg Sokola da bi se iskasao i kasnije bio mirniji u štali. Sidamo po nikom redu. Bačo i čika Ivan zaogrnuti opaklijama sidaju na sic jer oni i kočijaše, mama i ja natrag okrenuti leđima sicu, ušuškani i pokriveni. Konji odmorni, nemirni njište i mi uz glasno pozdravljanje krećemo. Zazvone praporci vezani za kraj rude i otpoče avantura. Snig plavičast iskri, čuje se prigušen topot konja koji se gubi u zimskoj tišini. Put neutrt, čvrste očeve ruke, stežu kožne kajase uz glasno opominjanje. Pucne po koji put kandžijom. Kroz varoš se sanke zanose jer su putari očistili put od sniga pa se put cakli. Svi smo razdragani. Nosevi pocrvenili, a nosnice se lipce od ladnoće, na kose koje vire ispod marama uvatilo se inje. Put se odužio. Sombor je dobrim iza nas. Svit tišine. Sve je bilo, samo ispod sniga izviruje po di koji salaš sa debelim slojem sniga koji se prisijava na suncu. Proleti po di koje jato divijih gusaka u pravcu samo njima znanom i samo snig i mi. Iz nosnica konja izvire para u ritmu disanja. Konjima snig do kolina. U daljini se vidi krov ujinog salaša. Već nam je toplije oko srca. Stižemo prid kapiju. U avliji graja. Veseli domaćini istrčavaju. Otvara

se kapija, ruke se šire, poljupci odzvanjaju i radost lebdi u zraku. Konji se smištaju u toplu štalu, a mi pravac u sobu. Miriši podmazana soba na jabuke i žute gunje poređane po šifonjeru. Nudi se rakija da razgali i rastira ladnoću. Bože moj, radosti. U paorskoj peći se peče bundevara i debela gibanica, a za užnu najlipši pivac završio je u žutoj supi. Mi dica, nestrpljivi istrčavamo na sankanje i šljicanje po zamrznutom kanaliju. Na cipele pričvršćene daščice sa žicama i klizanje do mile volje. Domaćinima su drvene klompe sa slamom na nogama da noge ne zebru. Dok smo mi na snigu, dotle u kući stariji pripovijaju. Vade se požutile slike iz šublota i

prisićaju se rođaci koji su daleko odavle i ditinjstva i posla i slavlja. Popije se po di koje vince i pisma se razleže. Prošla užna, pa i večera, brže nego što se očekivalo i gošćenje se privodi kraju. Zimski dan kratak. Uprežu se konji. Snig škripi. Pozdravljamo se sa domaćinima, padaju poljupci i pitanja: "Kad ćete nam opet doći?" Krenili smo. Prtina se nazire u plavičastoj večeri. Konji žurno gaze, zvone praporci, zaškripe sanke u ovoj bačkoj zimoći. Nešto su se stariji učutili, da li su se umorili od gošćenja?

Ušli smo u varoš. Konji grabe kopitama, vačaju kas da što prije stignu u svoju štalu. Mama mi zavezala šal priko usta i kaže: "Ne triba divanit, ladan je ajer." Ržu konji, raduju se povratku. Kapija se otvara i čekaju nas majka i dida i kažu: "Evo stigli naši s prela."

Cecilija Miler

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO

Naš list "Miroljub" redovito izlazi iz tiska uoči nekog značajnijeg događaja unutar našeg Društva. Uočili smo jedan nedostatak. Rijetko smo pisali o događaju kojemu prethodi izlaženje lista. Redovito pišemo samo o onome što je prošlo. Ovog puta pokušat ćemo ispraviti tu svoju pogrešku te najavljujemo naše Prelo 2001. godine.

Prelo je običaj i tradicija, a potječe iz obiteljskog ozračja. Kako je došlo do toga da se iz obiteljskog ozračja prijeđe na slavljenje na ovakav veličanstveni način? Interesantno je da se prela održavaju zato da se ljudi nađu, međusobno bolje upoznaju, ispričaju i rasonode.

Naše prvo prelo u organizaciji HKD "Miroljub" u Somboru bilo je u drugom mjesecu 1937. godine, a nazvano je "Bunjevačko-šokačko prelo bačkih Hrvata". Tradicija održavanja prela bila je prekinuta u našem Društvu samo za vrijeme ratnih događanja.

Ovo je ujedno i najava ovogodišnjeg našeg prela koje će se održati u subotu 24. 02. 2001. godine.

Gosti našeg prela bit će iz Gundinaca sa svojim folklorom. Očekujemo mnoge uvažene goste na ovom našem prelu. Nadamo se da ćete nam se pridružiti na dan održavanja u našem "Hrvatskom domu" na "Bunjevačko-šokačkom prelu".

Franjo Krajniger

POPISUJEMO LI SE ILI DOZVOLJAVAMO DA NAS POPISUJU?

BITI ILI NE BITI?!

Riči su Hamleta, Šekspirovog tragičnog lika. Koliko su baš te riči savremene ukazuje i vrime u kome se sada nalazimo. Popis stanovništva je posao koji se svugdi u svitu radi, dakako i kod nas, svake desete godine. Prikupi se tu lipa količina podataka značajnih za statistiku o brojnom stanju građanstva, spolnom, obrazovnom, imovnom, nacionalnom... itd. I kakva već jeste statistika, podsićam na šalu da se čovik može utopiti u 2 mm vode - u statistici naravno, sve se zbroji, složi, klasificira i dobiju se sumirani podaci. No baš ti sumirani ne odgovaraju pravom stanju - iz jednostavnog razloga: ne slažu se popisni obrasci s onim sumarnim. Na kraju se gleda samo sumarni i onda mnoge velike skupine ljudi koji još uvijek dižu spomenik komunističkim floskulama jednostavno nestanu. Utope se u 2 mm vode s početka priče. Na famoznim popisnim listama ljudima je dozvoljeno da se izjašnjavaju kako ko želi, pa osim čuvenih Bunjevaca, Šokaca, Egipćana, Eskima, imamo i golubare, salašare, selenčane itd. Ne bi sad raspravljali ko su narodi, nacije, nacionalne manjine. Zapisano je to u udžbenicima sociologije, a oni koji sumiraju podatke to dobro znaju jer tamo niti je bilo, niti postoji, niti će postojati Željoteka. (Dokaz u prilogu.) Kako se ta Željoteka odražava na stvarno stanje, najbolje se može ilustrirati vrlo iscrpnim istraživanjem koje je za područje subotičke opštine sačinio Josip Gabrić.

	1981	1991
SUBOTICA		
MAĐARI	46%	42%
HRVATI	21,1%	10,8%
SRBI	13,4%	14,9%
JUGOSLOVENI	10,8%	15%
CRNOGORCI	1,1%	1,2%
BUNJEVCI	5,7%	11,7%
ŠOKCI	nema	44(čovika)

Osim manjeg opadanja broja Mađara u Subotičkoj opštini ostale nacije su u približno istim (neznačajne razlike) razmirama. Najdrastičniji je

porast Bunjevaca, Šokaca i Jugoslovena, odnosno drastično je opadanje broja Hrvata.

Da bi situacija bila čistija, prikazat ćemo i kako to izgleda u brojkama:

	1981	1991
SUBOTICA		
MAĐARI	71.064	64.274
HRVATI	32.589	16.282
SRBI	20.674	22.463
JUGOSLOVENI	16.734	22.486
CRNOGORCI	1.462	1.758
BUNJEVCI	8.859	17.527
ŠOKCI	-	44

Ono što je simptomatično u ovoj analizi, na šta ukazuje i gospodin Gabrić, jeste činjenica da sa opadanjem broja Hrvata raste broj Jugoslovena, Bunjevaca i Šokaca. Teško je za pretpostaviti da se veći broj Srba izjašnjavao kao "Jugosloven" a još teže da su se Mađari tako izjašnjavali, a još manje kao Bunjevci, teško je u to poverovat. Veoma je očito da se u rubrikama "Jugosloveni, Bunjevci i Šokci" kriju Hrvati, barem u većem ali ne zanemarljivom postotku. Što gubimo time što dozvoljavamo da nas dile? Gubimo pravo da kao narod ili nacionalna manjina ravnopravno sa ostalima sudilujemo u stvaranju politike, države u kojoj živimo i koja jeste naša država. Ako već nismo (a za tako što je porred jake ekonomske potrebna i visoka intelektualna svist) kadri da budemo kozmopoliti ili građani jedne države, a oprostite mi, to domaćini treba prvi da pokažu svojim primerom, nemojmo biti "kako vitar duše". Niko, ama baš niko ne čini ljude bez stava jer takima često nedostaje i istrajnosti i poštenja. Vladarima, jadnim i slabim, potrebniji su poltroni i ulizice (padanjem vladara onda ulizice prvo stradaju).

Vladarima koji ispod žita zveckaju oružjem, tribaju jataci i ortaci (a ko se mača laća, od mača će i poginiti). Pravim vladarima su potrebni poštene, doslidni ljudi koji se ne prodaju trenutnim hirovima i kratkotrajnoj slavi.

Nije i ne treba biti sramota u Srbiji biti Hrvat! Valjda smo se oprostili mraka u kojemu smo živili toliko godina. Sramota je prikrivati se iza različitih imena koja su samo maske. Mislite li da Bunjevci i Šokci imaju toliko puno novaca da mogu sami izdavati onako luksuzne novine u kojima se pokušava uporno dokazati im da oni nikako nisu Hrvati, nego nika posebna nacija. Tu naciju stvorila je bivša vlast prije malo više od dvadeset godina. Zato, ako se kogod izjašnjava službeno samo kao Bunjevac ili Šokac, on se odriče svojih korena i svoga naroda. Ko je pokrenio i ko financira te novine i još neka izdanja, ostavljamo svakom pojedincu da zaključuje, jer to im je i pravo i obaveza kao što je i pravo svakog građanina da se popiše kako želi.

Kristina Knezi

Podaci o nacionalnom sastavu stanovništva prikazani su i u sledećoj tabeli:

Ukupno SRJ			
1. Srbi	6428420	57176	6485596
2. Crnogorci	140024	380484	520508
3. Albanci	1686661	40880	1727541
4. Mađari	345376	-	345376
5. Jugosloveni	317739	25854	343593
6. Muslimani	237358	89932	327290
7. Romi	137265	-	137265
8. Hrvati	109214	6249	115463
9. Slovaci	67234	-	67234
10. Makedonci	47577	860	48437
11. Rumuni	42386	-	42386
12. Bugari	25214	-	25214
13. Rusini	18339	-	18339
14. Vlasi	17557	-	17557
15. Turci	11501	-	11501
16. Slovenci	8340	407	8748
17. Regija	4881	-	4881
18. Ostali	44866	13425	58291
19. Neizjašnjeni	16661	-	16661
20. Nepoznato	61278	-	61278

Izvor: "Nacionalni sastav stanovništva po opštinama"; Prvi rezultati popisa 1991, Saopštenje broj 1934 Saveznog zavoda za statistiku, Beograd, 1992.

GODIŠNJI KONCERT KUD-a "VLADIMIR NAZOR" SOMBOR 2000.

U posljednjem mjesecu prošle godine održan je godišnji koncert KUD-a "Vladimir Nazor" iz Sombora. Koncert je održan 2. 12. 2000. godine u velikoj sali Društva uz sudjelovanje mnogobrojne publike. Bilo je malo mjesta za sve koji su htjeli vidjeti ono što je rađeno u protekloj godini. Koncert je trajao više od dva sata, a i to vrijeme bilo je kratko da bismo pokazali sve što smo naučili kroz rad svih sekcija Društva.

Godišnji koncert je izveden u tri glavna dijela.

1. dio: Godišnji koncert otvoren je splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice u izvedbi prve postave starije grupe Folklorne sekcije. Nastup je bio odmjeran, uigran i pokazalo se da je u igru uloženo mnogo napora i vježbanja. Odmah poslije njih nastupili su naši mladi tamburaši koji su članovi Tamburaške sekcije. Ova sekcija djeluje vrlo uspješno, a to se pokazalo i na ovom koncertu. Mladi tamburaši su nam odsvirali nekoliko glazbenih točaka, a za sve izvedeno bili su nagrađeni dugim pljeskom.

Mlađa dječja skupina Folklorne sekcije odigrala je splot banatskih igara. Poslije njih nastupila je ženska pjevačka skupina koja je otpjevala nekoliko izvornih šokačkih pjesama. Ova skupina se oformila nedavno poslije višegodišnje stanke u radu. Njihov nastup bio je izuzetno zapažen. Poslije njih klavijaturista, koji je ujedno član Muzičke sekcije, odsvirao je nekoliko glazbenih točaka. Nakon njega nastupila je ženska skupina djevojaka koja je izvela nekoliko igara iz Posavine.

2. dio: Ovaj dio programa otvoren je igrama iz Slovačke u izvođenju Dječje folklorne skupine. Kao praznik za uši bila je pročitana pjesma gospođe **Cecilije Miler** u interpretaciji **Tanje Firanj**. U narednoj točki programa nastupila je starija dječja skupina sa igrama iz Šumadije. Nakon njih ponovno su nastupili mladi tamburaši. Oni su nam svojim sviranjem dočarali naše ljude, ravnicu, žito, rit... Pročitana je jedna pjesma Cecilije Miler. Starija skupina Folklorne sekcije izvela je vesele i razigrane "Bačke igre". To je to. Nastup sa puno glazbe, pjesme i temperamentne igre.

3. dio: Treći, završni dio otvoren je mađarskim igrama u izvođenju Dječje folklorne skupine, a za njima je odmah nastupio drugi član Muzičke sekcije našeg Društva te nam je na sintisajzeru izveo nekoliko popularnih melodija. Najmlađi članovi Folklorne sekcije izveli su tzv. "Cigane" i to vrlo uspješno. Oni su svojim nastupom oduševili mnoge okupljene. To je najmlađima ujedno bio i poticaj da nastave na započetom putu. Poslije njih nastupila je starija folklorna skupina sa izvedbom igara iz Vranja.

Na samom kraju programa ponovno smo se vratili u ravnu Bačku, a u tome nam je pomogla grupa naših mladih tamburaša.

Gledajući u cijelosti godišnji koncert ovog Društva, možemo sa sigurnošću reći da je sve viđeno bilo na visokoj kvalitetnoj razini. Ovom kvalitetnom koncertu prethodio je cjelogodišnji uspješan rad svih sekcija. Mišljenja smo da je jedini propust ovog koncerta to što nisu nastupili naši veterani.

Na koncu, želimo svima obilje uspjeha u daljem radu te se ujedno svim sudionicima najsrdačnije zahvaljujemo na svemu što su nam priredili u ovoj divnoj večeri kulture.

Antun Knežević

Dramska sekcija KUD-a "Vladimir Nazor" Sombor

Radost i velika novost, koju želimo podijeliti s Vama, je to da se poslije skoro deset godina stanke ponovno oformila Dramska sekcija našeg Društva. Na samom početku tekuće godine ova sekcija je odmah prionula na rad i već spremila komad koji uskoro treba biti prikazan.

O čemu se radi? Od 9. do 11. 2. 2001. godine u Hercegovcu (u R. Hrvatskoj) održat će se VII. susret pučkih teatar, gdje je pozvana i Dramska sekcija našeg Društva. Ono što se mora priznati je da je bilo malo vremena i za odabir teksta, a i uvježbavanje i uigravanje. Komad koji će se izvesti na gore navedenom susretu je "Meldovanje" ili "Kako su se nekada naše cure sa salaša udavale". Autori teksta su **Marija Šeremešić** i **Antun Knežević**, uz napomenu da se u komadu oslanjaju i na radio dramu Duška Radovića "Kako su nastale ružene reči". Komad je u cijelosti izmišljen, ali prilagođen životu naših ljudi na salašu neke davne 1934. godine. To je jedna lagana komedija kojom se želi prikazati nekadašnji život na jednom od somborskih salaša i karakteristike ljudi koji su na tim salašima živjeli.

Uloge su podijeljene ovako: sek Marija (mama) **Ružica Parčetić**; Bačo - **Josip Kolić**; čer Janja - **Agneza Pekanović**; sin - **Alen Knežević**, kuvarica Mađarica - **Marija Šeremešić**, baš Šima (provodadžija) - **Antun Knežević**; mladoženje - **Josip** i **Stipan** - **Damir Šeremešić** i tamburaši - **Ivan Petreš**, **Ivan Firanj**, **Aco Gertner** i **Emil Butković**.

Za sada toliko o predstavi i iskreno se nadamo da ćemo je uskoro vidjeti i ovdje kod nas u Društvu, a do tada želimo im puno uspjeha i sreće u R. Hrvatskoj.

Antun Knežević

Maskenbal u Somboru

/pohvala tradiciji/

Ove godine 2. 02., na Marin dan, KUD "Vladimir Nazor" iz Sombora organizirao je KOKICA BAL - POD MASKAMA - koji postaje sastavni i već nerazdvojni dio kulturnog života našega grada.

Svaki maskenbal se nastavlja na prethodni. To se osjetilo i ove godine po broju maski i raspoloženju.

Nakon prvog, nekako stidljivog, pa drugog već sasvim razigranog, organiziran je treći, a na njemu - eksplozija. Eksplozija ideja, mašte i broja sudionika. Više od 200 različitih maski, jer mašta može svašta, igralo je tu noć u razdraganom zanosu uz prediv-

nu muziku ansambla "Gold". Može se samo zamisliti koliko je tu buknulo novih ljubavi, koliko je roditelja bilo sretno jer te noći nije bilo sukoba generacija. Mladi i oni malo stariji - svi su bili u istom kolu.

Veselilo se cijelu noć uz dobar pileći paprikaš, piće i kokice; u neograničenim količinama.

Na parketu velike sale KUD-a ukrstilo je svoju spretnost i sreću više

od trideset parova u različitim nagradnim igrama, a i žiri je dodijelio nagrade najmaštovitijim maskama.

Mora se izreći pohvala i "veteranima" Folklorne sekcije koji su svojim radom i ličnim zalaganjem doprinijeli da svaki gost bude uslužen na vrijeme, čak i prije nego

što je shvatio da je žedan ili gladan.

Hladna, zvjezdana i ravničarska noć u Somboru bila je svjedok još jedne lijepe tradicije našeg naroda i kraja i zato citiram pjesnika ravnice Veljka Petrovića: "Ravnica je samo prividno jednolika i prividno čutljiva. Ona je stvorena za prisni susret i razgovor ..."

Marija Šeremešić

Izložba božićnjaka

Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" iz Subotice više godina u Subotici organizira izložbu božićnjaka u prostorijama HKC "Bunjevačko kolo". Na ovogodišnju izložbu pozvani su i gosti iz Sombora. Ovom pozivu odazvalo se nekoliko vrijednih domaćica, članica KUD-a "Vladimir Nazor" iz Sombora. Božićnjaci koje su pripremile Somborke prvo su bili izloženi u prostorijama KUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru u večernjim satima 16. 12. 2000. godine. Narednog dana bila je izložba u Subotici. Ove godine konkurencija je bila iznimno jaka. I pored više desetina božićnjaka, najljepšim je proglašen

onaj koji je napravila gospođa **Ana Dorotić** iz Sombora. Njezin božićnjak bio je ovog Božića u katedralnoj crkvi sv. Terezije Avilske, a ostali su bili raspoređeni na oltarima drugih crkvi u Subotici i njezinoj bližjoj okolini.

Na ovoj izložbi iz Sombora su svoje božićnjake izložile: **Ana Dorotić, Antonija Mikuš, Margita Dorotić, Roza Vuković, Ana Firanj, Katica Firanj i Ana Pozder.**

C. M.

Cecilija Miler

Božićnjak

Vrime došašća za nas virnike Bunjevce je vrime pripreme, razmišljanja i radosti. Kad kažem pripreme, mislim na duhovnu pripravu za dolazak rođendana Mesije koji nas ispunjava ljubavlju, virom i nadom. U sklopu tog iščekivanja naše prijašnje obitelji su osim duhovne pripreme vršili i spremanje kuće i jedni druge su bodrili i podsicali na primireniji život u vrimenu došašća. Najrevnosnije su bile stare majke koje su ove običaje prinosile na mladež u obitelji.

Jedan od naših običaja je pravljenje božićnjaka. Bez božićnjaka nije se slavio Božić. Na sam Badnji dan uzimao se mlični kolač koji se kitio različitim figurama koje su imale svoje značenje. Figure su se pravile od beskvasnog tista. Radovali smo se malim prasićima, te drugoj različitoj živini i stoci koje su bile napravljene od tista i stavljene na kolač da se peku. Želili smo da nam stoga i živina bude zdrava u narednoj godini. Stavljala se loza sa željom da vinogradi dobro rode. Bilo je tu i malo bure jer je ono predstavljalo želju da bude dovoljno vina za okripu. Bio je tu prikazan i događaj iz Betlehema - Isusovo rođenje - prikazan u minijaturi. Bilo je tu zabodeno i ružica, grančica sa zrcima žita. Sve je to imalo svoju simboliku i svoje značenje. Neki su dodavali još drugih simbola, već prema mašti domaćice. Božićnjak je stajao na astalu do prvog dana Nove godine kada se svečano načimao za vrime užne. Domaćin je na božićnjaku načinio znak križa na dnu i zalio ga vinom te je svako od ukućana dobio komad. Komadići istog kolača dati su i stoci za zdravlje.

Danas se također čuva ovaj običaj u obitelji Somboraca, što potvrđuje da božićnjaci načinjeni u kućama Bunjevaca u ovom kraju neće biti zaboravljeni nego se i dalje prinosi na mladu generaciju.

DRUGA SKUPŠTINA HRVATSKOG AKADEMSKOG DRUŠTVA

PRIZNANJE STATUSA NACIONALNE MANJINE HRVATIMA

Druga svečana sjednica Hrvatskog akademskog društva održana je u subotu, 25. studenoga 2000. u velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće a okupila je osamdesetak svojih članova i visoke goste iz političkog i kulturnog života grada. Mnogobrojni članovi Društva koji žive izvan Subotice poslali su svoje brzojave podrške, a na skupu su bili gradonačelnik Subotice **József Kasza**, generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici **dr. Jasmina Kovačević** i prvi konzul Generalnog konzulata **Miroslav Kovačić**, u ime Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba **Ivo Lučin**, te predstavnici sličnih udruga mađarske i rusinske zajednice i hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini.

Svoju dobru suradnju i želju za njenim nastavkom potvrdili su u pozdravnom govori gradonačelnik **József Kasza** i generalna konzulica **dr. Jasmina Kovačević**.

Izveštaj o radu Društva podnio je njegov predsjednik **mr. Josip Ivanović** i naglasio da je HAD svim svojim aktivnostima radio na podržavanju svih hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini. Iako je dijapazon aktivnosti sekcija ovog Društva vrlo širok, mr. Ivanović je pokušao sublimirati najvažnije radove i aktivnosti tih sekcija. Izveštaj bi mogao biti i mnogo širi, ali se odlučio izdvojiti one najvažnije aktivnosti koje su i obilježile rad HAD-a između dvije skupštine, pa je tako uz organizaciju znanstvenih skupova i sudjelovanje na nekoliko foruma i međunarodnih skupova te rad u formuliranju nekoliko deklaracija značajnih za hrvatsku zajednicu, izvojio preuzimanje brige za učenike i studente u kojima vidi budućnost. Velika je pomoć od strane HAD-a pružena u pripremi za prijemne ispite na sveučilišta u Hrvatskoj i u SR Jugoslaviji.

Vrlo zapaženo izlaganje imao je voditelj Sekcije za filozofiju i leksikologiju HAD-a **Tomislav Žigmanov**. Govoreći o strateškim ciljevima hrvatske zajednice u SR Jugoslaviji, nije zaobišao problem njena ustroja i demokratizacije, a **glavni cilj je priznanje statusa nacionalne manjine hrvatskoj zajednici** za koji se odavno bori. Ukazao je na potrebu jasnog formuliranja ciljeva a zatim i realizacije projekata koji ne nailaze uvijek na podršku i razumijevanje.

Treći govornik, potpredsjednik HAD-a, **Dužo Runje**, dotaknuo se globalnih zadataka HAD-a u vremenu koje dolazi i pokazao spremnost Društva da na aktualne izazove i želje svoga članstva odgovori izmjenom i dopunama Statuta kako bi korisne inicijative dobile svoje mjesto. Tu se prvenstveno misli na brigu o obrazovanju naših učenika i studenata.

U diskusiji se javilo nekoliko govornika koji su svojim dopunama izvještaja o radu Društva i konstruktivnim prijedlozima pokazali da članstvo računa s podrškom i želi raditi na programima koji će dokazati da je HAD bio i ostao "servis" za sve potrebe hrvatske zajednice. Budući da je broj članova prešao brojku 150, a broj aktivnosti Društva je svakim danom sve veći, skupština HAD-a je izabrala i drugog potpredsjednika, profesora **Zlatka Šrama**, voditelja Sekcije za sociologiju, psihologiju i političke znanosti.

Ovoj sjednici prisustvovao je i **Josip Pekanović** iz Sombora koji je u kratkom razgovoru poslije sjednice izrazio spremnost somborskih intelektualaca da se aktivno uključe u sva zbivanja hrvatske zajednice. Ujedno je ukazao na problem komunikacije među članstvom nadajući se da će i Sombor a tako i druga mjesta biti uključeni u planirane aktivnosti Hrvatskog akademskog društva.

Katarina Čeliković

UZ POTPORU CRS-a SESTRE "KĆERI MILOSRDA" U SUBOTICI OTVARAJU

USKORO DJEČJI VRTIĆ U SAMOSTANU

U samostanu sestara "Kćeri milosrđa" u Subotici uskoro će započeti radovi na uređenju dječjeg vrtića. Bit će to veliki događaj za grad Suboticu. Naime, u ovom samostanu, tzv. "Zavodu sv. Terezije od Djeteta Isusa", bio je vrtić i sirotište sve do svršetka II. svjetskog rata. Uz materijalnu potporu CRS-a (Catholic Relief Services), američke nevladine organizacije "Katolička služba za pomoć" te Skupštine općine Subotica, sestre Kćeri Milosrđa u ovom Zavodu će se uskoro vratiti svom "starom" poslu - radu s djecom. One su, naime, još 1923. godine došle u Suboticu i tu započele rad s napuštenom i siromašnom djecom u tzv. "Kolevcu", a od 1930. godine u svom samostanu.

U ovom vrtiću rad će se odvijati po programu Marije Montessori i obuhvaćat će djecu od 3. do 7. godine. Sestre će voditi upravu vrtića, a odgojitelji će biti laici, stručnjaci "Montessori" programa. Sestre će moći u svoj vrtić primiti 50 djece.

Već duže vrijeme održavaju se stalni kontakti s "Katoličkom službom za pomoć" (Catholic Relief Services) u Beogradu, skraćeno CRS, koja razvija program "Partnerstvo roditelja i škole" (PSP) u cilju poboljšanja kvalitete obrazovanja. CRS započinje predškolski PSP program u Srbiji koji će se u početku odvijati u okviru rada nevladinih organizacija i privatnih obdaništa, a kasnije i u državnim predškolskim ustanovama. Subotica je jedan od izabranih gradova u kojima CRS počinje svoj program.

Cilj ovog programa je da omogućiti uključivanje djece iz siromašnijih i marginaliziranih grupa stanovništva, iz različitih kulturnih sredina da bi se stekla pozitivna iskustva multikulturalne zajednice u predškolskom obrazovanju i odgoju.

Ovo je velika novost za naše obitelji koje su s radošću očekivale da njihova djeca mogu već u namlađoj dobi čuti i hrvatsku riječ i primiti i vjerski odgoj.

K. Č.

LEMEŠKI SLAVUJI

Ovih dana pokrenuta je inicijativa da se u Lemešu osnuje kulturno društvo sa ciljem da uz njegovanje izvornih bunjevačkih običaja njeguje tradiciju posebnog obilježavanja blagdana i crkvenih običaja. Inicijativa za osnutak potekla je od MO DSHV-a iz mjesta, pa je određen i Odbor zadužen za organiziranje koga čine: gospođa **Marina Šain** - predsjednica i gospođa **Marija Bagi** - tajnica budućeg Društva koje bi uz suglasnost obitelji trebalo da ponese ime istaknutog lemeškog akademika **prof. dr. Gaje Alage**. Pohvalno je primijetiti da je Društvo i bez zadovoljenja formalnih stvari u suradnji s mjesnim upraviteljem župe velečasnim **g. Antunom Egedijem** organiziralo nekoliko manifestacija: podjela božićnih paketića na ponoćnoj misi u mjesnoj crkvi koju su za tu priliku prekrasno ukrasile Lemešanke predvođene gospođom **Egedi** (pod pokroviteljstvom "Amor vincit-a" i MO DSHV-a). Na Šibare, u Domu kulture organizirana je i prigodna priredba sa temom "Lemeski Božić", izvjesna retrospektiva običaja lemeških Bunjevaca o Božiću - po scenariju koji je za tu priliku napisala **A. Čota**. Djecu je uvježbala **Marina Šain**, a dječji zbor **Marita Topić**. Za to da su se djeca pojavila u bunjevačkim nošnjama zaslužna je vrijedna **Lucija Tošaki**. U prepunoj dvorani, unatoš nestanka struje, u rustikalnom ambijentu slame i kuružne (kukuruzovine) uz svjetlo svijeća, u kišnoj večeri, Lemeš je dobio prvu priredbu s Božjim ozračjem u Domu kulture. Jedini nedostatak bila je kratkoća priredbe jer je izostao najavljeni nastup tamburaškog orkestra pod ravnanjem **Nele Skenderović**. Kao specijalni gosti nastupila su djeca mađarske vjeronaučne grupe koju je uvježbala gospođična **Egedi**. Treba istaći nesebičnu pomoć koju su pružili **Đuro Mernja**, **Joso Alaga** i **Ivan Horvat**, a osobita je podrška gospodina **Nemesalmi Karolja**.

"Svaki početak nosi sa sobom izvjesne teškoće, vjerujemo da nam to dragi gosti neće zamjeriti i da će se barem u istom broju odazvati na priredbu koju najavljujemo o Uskrsu", riječi su predsjednice kulturne skupine Lemešana.

A. Č.

"Sve je manje konja, konja koji jure..."

U Lemešu je ovih dana obilježen dvostruki jubilej: 80 godina od održanog prvog bunjevačkog prela - Marin bala i 50 godina od osnivanja Konjičkog kluba "Vojvodina". Proslavljeno je na najbolji mogući način: na Marin balu koji se u proteklo vrijeme i održava zahvaljujući trudu i zalaganju Uprave Konjičkog kluba. Ove godine pritekli su i drugi u pomoć: svesrdno i s ljubavlju KUD "Vladimir Nazor" čiji su nam članovi folklorizveli dvije koreografije bunjevačkih i bačkih igara. Ne krijući suze, veteran (aktivan od prvog dana do danas i dakako nadalje), gospodin **Jakov Vidaković - Kajtin** priznao nam je da mu je srce zaigralo od miline s prvim taktovima bunjevačkog kola i na pogled na tu mladost uštirkanu, ušlinganu i nasmijanu. "Program je bio fantastičan" - s iskrenim oduševljenjem nam je rekla i gospođa **Giza Ivanković**, sestra jednog od poznatih uzgajivača konja. "Oduševljen sam nastupom Somboraca, ali ako smim, kazo bih da mi je žao što naši Lemešani nisu igrali - no igrace dogodine, ako Bog da", riči su **Paje Toškija**, folklornog veterana.

Osobitost ovogodišnjeg bala obilježena je i prigodnim darovima koje je predsjednik Kluba **Černuš Jožef** uručio

VISTI

Jakovu Vidakoviću kao najstarijem aktivnom članu. Umjetnička slika Cecilije Miler, uramljena u staklorezačkoj radnji Marine Vražić. A tek kavaljerski gest. Buket cvijeća uručen jedinoj dami u upravi Kluba gospođi Terezi Antal koja je itekako zaslužna za interijer - koji je bio na zavidnom nivou, i za još mnogo toga...

Svatko se trudio na svoj način. Za kulturni program ovogodišnjeg Marin bala i pokroviteljstvo uručenih darova zaslužni su Marina i Mate Šain i Antonija Čota. Zabavni dio programa mjerio se različitim aršinima. Od zadovoljnih do onih koji su bili izričito nezadovoljni. Objektivno: repertoarski zadovoljavajući a interpretativno nije po mjeri "bala" - što potvrđuje staro pravilo da o ukusima ne treba raspravljati već slijediti oprobane kriterije.

A. Č.

"Tri kralja" na lemeški način

PRELO BEZ GRANICA

Da i prelo bez granica ima svoje granice, pokazalo je upravo ovo, održano 27. siječnja 2001. godine u Bikiću (Mađarska). Domaćini koji pogriješe pa puste u prodaju više karata nego što su kadri rezervirati mjesta, umjesto da se izvinjavaju gostima, javno ih napadaju i vrijeđaju. Srećom, tu su ljudi dobre volje koji su kadri svojom plemenitošću odstraniti gorak ukus - neukusa. /A. Č./

PRELO BEZ GRANICA

Bikić, 27. siječnja (januara) 2001., početkom u 19 sati

Mjesto:
Sportska dvorana

Ulaznica
sa večerom: 1000,- Ft

U TOM SOMBORU... SVEGA NA VOLJU

Ovih dana u Somboru (na Marin dan) osnovano je ili reosnovano udruženje "Bunjevačko kolo". Skupština kola uz prisustvo simpatizera i članova održana je u Gradskoj kući. Prisutne je pozdravio Đuro Bošnjak, odvjetnik iz Sombora i predsjednik ove skupine naglasivši da uz bogat književni, folklorni, istraživački i konjički rad, oni u svom radu "neće ništa zamjerati ni Bunjevcu-Mađaru ni Bunjevcu-Srbini ni Bunjevcu-Hrvatu" (citat). U kulturnom dijelu programa uz violinisticu nastupio je i KUD iz Sivca sa splotom srpskih narodnih igara. Zapažen je bio i nastup sivačkog gajdaša čija je izvedba kompozicije "Đurđevak" izazvala oduševljenje a popraćena je burnim aplauzom.

Da zaključimo, u Somboru svega na volju!

A. Čota

SPOMEN GODIŠNJICA

Na dan Sv. Stjepana na koji je ujedno rođendan i imendan pokojnog predsjednika MZ Svetozar Miletić i predsjednika MO DSHV-a, mjesni upravitelj župe velečasni Antun Egedi održao je svetu misu u spomen na rano preminulog STIPANA KNEZLIJA - Šimetu. Članovi MO, njih 30-tak položili su nakon mise vijenac na grob uz prigodnu molitvu, evocirajući uspomene na velikog čovjeka i dragog prijatelja. /M./

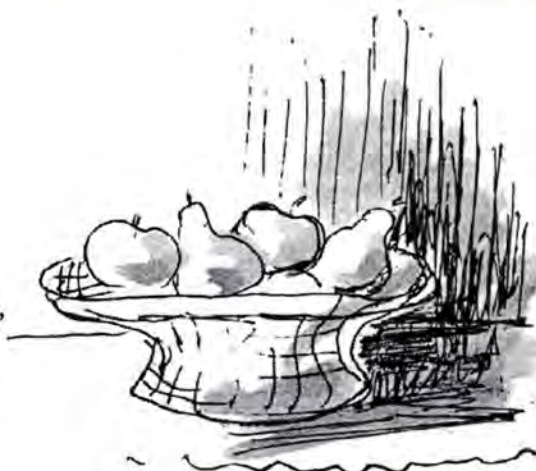
NAŠE TAMBURICE

Šušti svila na cićane grane,
igra cura bunjevačke nane
zvoni pisma sa napete žice
mila pisma naše tamburice.

To je ponos bunjevačke grane,
lipo kolo ono na dvi strane,
zvoni pisma sa napete žice
mila pisma naše tamburice.

Hej salaši na sjeveru Bačke
u vama je bunjevačka lola,
zvoni pisma sa napete žice
tamburica svira u srid kola.

Cecilija Miler

Somborski atar

Volim diku bunjevačkog roda
kad upregne žerave u čeze,
vitar duva somborskim atarom
tamburica sitnu pismu veze.

Prolazimo kraj bili salaša
di još đeram svoje dane piše,
gledam curu kako mi se smije
tu Bunjevac punim srcem diše.

Bez tambure tu nema veselja
nit svatova svega što nam drago
pisme, kola i Bunjevci naši
tamburice naše mило blago.

C. M.

PRELO

Soba mala podmazana,
sa ormara gunje mire,
na krevetu plišan čaršap,
a jastuci bili vire.

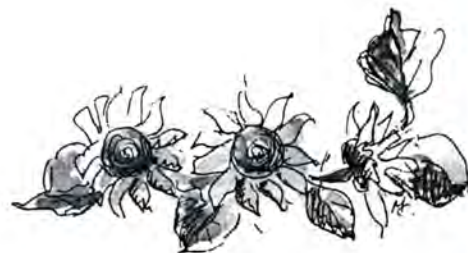
Naša Nana užurbana,
gibanicu dobru peče,
tu su fanci i listići,
bit će gozbe cilo veče.

Ovo vrime usrid zime,
kad se lipa prela prave,
tu divana i veselja,
na poso se zaboravi.

Kad zasvira tamburica
i zapiva naša snaša,
bunjevačko kolo krene,
ta to su nam prela naša.

Zvonko Bogdan pisme piva,
a u duši nam milina,
po svitu nam prono ime,
da živimo od davnina.

Cecilija Miler

Na večernje pobožnosti

Dok listopad misec teče
svakog dana radost ćutim,
i sa čežnjom čekam veče
da u crkvu se uputim.

Kad večernji dođu časi
i kad zvono se oglasi,
potsiti mi ova jeka
da mi Gospa draga čeka.

Ozari se moje lice
uskoro ću pasti nice
kraj oltara punog cviča
pokraj Bezgrešnog Začeca.

Ivan Pašić

Podne u polju

Vitar je zvona seoskih zvuke
odnio do obližnjeg atara.
Podne je. Na molitvu ruke
sklapaju se pobožnih ratara.

Sunce se uspelo visoko gore,
do same polovine neba.
Vrime je da ratari se odmore
uz mirisave zalogaje hljeba.

Ivan Pašić

DOŽENJANCE

H društvu naših Bunjevaca često se rado zavodi rič o narodnim odnošajima. Takom prigodom obično biva iskrenih izjava. Jedan se ispovida Mađarom, drugi se priznaje Bunjecom. Tako se to zbilo i na salašu čiča Toke, kad se lipo društvance sakupilo na doženjance. Tu je bio među sakupljenima uz gazde i radnike još i čizmar iz okolice, koji je svu svoju mudroliju upotrebio da ne umoljivu posvidoci kako smo mi svi Mađari i triba da učimo mađarski jezik.

Nato će domaćin kuće i gazda risara potegniti: "To je svakako dobro da što više jezika znamo, daklem zacilo je dobro i mađarski da znamo. O tom mislim da niko od naših ne dvoji. Ali mi to smišno izgleda, dragi moj majstore, da smo mi već Mađari, a još istom triba da naučimo mađarski jezik, daklem, makar još i ne znamo mađarski."

"Ništa zato - primeti majstor - mi ćemo kroz koji desetak godina sve naučiti i neće nam manjkati ništa da smo Mađari."

"Moj majstore Janko, daklem kod tebe ne sudi ko je od koga rođen, kaki je jezik primio od majke: već kaki će primit i naučit u svojoj desetoj, dvadesetoj, tridesetoj godini? Ti daklem sudiš da Mađar koji se porodi od mađarske majke postaje Nijemcem, kad se lati učiti nimački jezik; postaje Francuzom kad počne učiti francuski jezik? Je li tako?"

"Oh, dragi moj čiča Toko, vi to ne razumite! Domovina čini čovika ovakim ili onakim. Ko se u Mađarskoj zemlji rodi, onaj je Mađar."

Na to se već sve društvo zgleda, a bandaš će zasukati brkove. Zagrli bokalić sa obadve šake pa će čizmaru početi nabrajati: "Hm! More majstore! Daklem, ko god se u šumi rodi mora biti vuk, zec ili tele?! Ja sam tako čuo da narodi sačinjavaju domovinu, a ne domovina narode. Ovaj salaš ovde do čiča Toke bio je od pamtivika bunjevački, jer je Bunjovac stajo u njemu, Bunjovac mu je bio goso, ali od kako ga je Švabo prikupio i stanuje u njemu borme ga sva dica švapskim salašem zovu, a ista je zemlja, isti su zidovi, isti je krov." Zatim će stražnjak bande, koji je i uz kosu mnogo natučao prioteti rič, pa će reći: "Ta da! Pa šta bi ti reko da se štogod zgodi pa da tvoja žena se mora zavuč u košaru ili svinjak pa da tamo rodi? Ono tvoje dite, mora pa l biti ždribe ili prase samo zato što se u

košari ili svinjaku rodilo?!"

Tu se majstor upali. Pocrveni povrh ušiju, pogleda desno, livo, neće li ga kogod pomoći, ali sve zabadava. Sve društvo povlađiva svom natučalu. A bandaš ga poplešte i reče: "No, ako si cilog risa ostrag išo, sad si bar jedared naprid istrčao prid nas sve."

Majstor pobunjen maši se šepe svoje da putuje, ali gazda ga posadi opet na misto i reče: "Ne govori se to čovče, zlom namirom. Znamo mi da si i ti Bunjovac. Ti si naš prijatelj."

"A kako ne?", promrda čizmar.

"Tako da, ta mi smo braća!" reče domaćin. "Jest da! Čiča Toko, ta vi ste poznavali mog oca. I oprostite mi što sam ja tako koješta govorio... Vidite vi da je danas taki svit. Ako nećeš tako govoriti nisi čestit, nisi pošten, izgubit ćeš kruh."

"Da li je prosto, majstore!" doda natučalo.

"E, daklem, to smo već doživili - poteže nika starčina, koji se nakosio i već sad na novo rukove-ta - dočekali smo, hvala Bogu, da smo svi Bunjevci što smo u ovom društvu. To je lipa žetva. Daj Bože, da tako i ostane."

(*"Neven"* 1894.)

Tekst je preuzet iz knjige Geze Kikića "Antologija proze bunjevačkih Hrvata", Matica Hrvatska, Zagreb, 1971, str. 82-83.

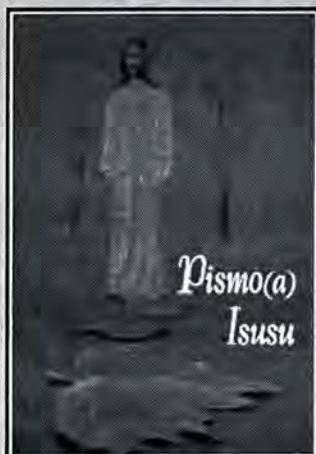
**PROMOCIJA KNJIGE LAZARA NOVAKOVIĆA
U KUD-u "VLADIMIR NAZOR"**
MJESTO SUSRETA

Dvorana KUD-a "Vladimir Nazor" u Somboru bila je u utorak 20. veljače mjesto susreta s piscem, prijateljem, svećenikom **Lazarom Novakovićem** i njegovim prvijencem "**Pismo(a) Isusu**". Ova se knjiga prije mjesec dana pojavila u nakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" u Subotici i već je doživjela svoju prvu promociju u Subotici 13. veljače.

Somborska je publika topla, divna. Zato je promocija knjige Lazara Novakovića još jedan događaj za pamćenje, za ljetopis ovog hrvatskog doma. Već uobičajeno punu dvoranu pozdravio je predsjednik KUD-a "Vladimir Nazor" **Alojzije Firanj**, a voditeljica **Ivana Medved** je zatim riječ dala gostima. O knjizi je najprije govorila **s. Blaženka Rudić** naslovivši svoje predavanje "**Bog u meditacijama vlč. Novakovića**" naglasivši da je Lazar pokazao da je "Isus mjera savršena čovjeka".

Na vrlo zanimljiv način s prijateljskom notom govorio je **Đurica Pardon**, župnik iz Batine. "**Ako ne budete kao djeca**" naslov je njegova prikaza knjige, ali i poruka koju je on iščitao. On je ujedno poručio: "Tko primi ovu knjigu i

Lazar Novaković

svojim ilustracijama obogatila "**Pismo(a) Isusu**". Zahvalio je svima koji su pomogli da promocija njegove knjige bude pravi susret kakav je događaj među prijateljima.

Promociju knjige uljepšali su mladi tamburaši i pjevači župe Presvetog Trojstva, a druženje je nastavljeno u prostorijama Društva.

Katarina Čeliković

**PREDSJEDNIK SKUPŠTINE
GRADA ZAGREBA U SUBOTICI**

Na poziv Foruma hrvatskih institucija i organizacija Vojvodine, kojemu je na čelu **mr. Andrija Kopilović**, predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" iz Subotice, u Subotici je 1. veljače boravila delegacija Skupštine grada Zagreba na čelu s njenim predsjednikom **Goranom Hillom**. Oni su se najprije susreli s gradonačelnikom **Józsefom Kaszom**, a potom u Hrvatskom kulturnom centru "Bunjevačko kolo" s članovima Foruma. Goste iz Zagreba je pozdravio **mr. Andrija Kopilović** izražavajući veliku radost zbog ovog susreta. U svom odgovoru na pozdrav **Goran Hill** je, vidno ganut, zahvalio na pozivu, izražavajući nadu da će ovakvih susreta biti još, i češće. On je rekao da će Skupštinu

grada Zagreba izvijestiti o svom pohodu Vojvodini i Subotici te prikazati koje su potrebe i kakvu podršku očekuju hrvatske institucije i organizacije. U pratnji g. Hilla bili su **Silvije Degen**, potpredsjednik Skupštine grada Zagreba, **dr. Zlatko Frohlich**, predsjednik Hrvatske gospodarske komore, **Šandor Dembitz**, član zagrebačke gradske skupštine te **Stipe Tojčić**, predstavnik tvornice "Rade Končar".

Na ovom susretu bili su također i predstavnici Veleposlanstva R. Hrvatske iz Beograda na čelu s g. **Bandićem** te generalna konzulica **dr. Jasmina Kovačević** i konzul **Miroslav Kovačić**. Ovaj posjet pratili su brojni novinari.

Svoje institucije i organizacije, uglednim gostima, predstavili su i

Za uspomenu na boravak u Subotici g. Goran Hill odabrao je sliku Cecilije Miler

svi članovi Foruma, među kojima su bila i dva svećenika, već spomenuti **mr. Andrija Kopilović**, predsjedavajući Instituta "Ivan Antunović" i **Andrija Anišić**, urednik katoličkog lista "Zvonik".

A. A.

EKOLOŠKI SAVJET

Tko želi prezimiti ovu zimu bez vitaminskih pilula, najbolje će to učiniti koristeći voće i povrće iz područja gdje živi. Naročito su bogate vitaminima sve vrste kupusa. Korjenasto povrće duže zadržava vitamine od lisnatog. Južno voće zbog dugotrajnog transporta i usputnog skladištenja izgubi većinu vitamina dok stigne do potrošača.

Treba koristiti što svježije domaće voće i povrće koje se tehnički obrađuje neposredno prije upotrebe. Povrće i voće koje se koristi prijesno za salate odmah po usitnjavanju pokapati limunom ili sirćetom, jer se time sprječava inače vrlo brza razgradnja zimi toliko važnog "C" vitamina.

TEST

Hranimo li se ispravno?
Testirajmo se sami!

- Uglavnom jedem što mi prija.
- O kalorijama ne vodim računa.
- Preko dana, ako ogladnim, često pojedem pljeskavicu ili burek.
- Moj glavni obrok je uvečer, jer tek tada imam vremena da uživam u jelu.
- Poslije večere rijetko prošetam radi poboljšanja probave, radije gledam televizor.
- Flaša piva ili čaša vina jednostavno ide uz večeru.
- Između obroka rado uzimam razne slane grickalice ili slatkiše.
- Radije se odričem povrća ili salate nego mesa.
- Znam da mi je potrebno više kretanja ali jednostavno ne mogu se prisiliti na to.

PISMA ČITALACA

Stiglo nam je kratko pismo od naše čitateljice **Ane Suplak**, rođene **Štajner**, rodnom iz Sombora, koja sada živi u slovačkom gradu Košice.

Jako sam se obradovala novom "Miroljubu". On mi je bio najljepši božićni poklon. Čitala sam ga do pola noći. Drugi dan sam ga ponovno čitala od početka!

REZULTATI:

Manje od 3 pozitivna odgovora: ako niste lagali sami sebe, hranite se pravilno i time doprinosite Vašem zdravlju.

Do 5 pozitivnih odgovora: razmislite o Vašoj ishrani.

Više od 5 pozitivnih odgovora: hranite se krajnje štetno po Vaš organizam, dok nije prekasno, hitno nešto promijenite!

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). Izdaje Kulturno-umetničko društvo "Vladimir Nator", 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, tel. 025/38-173.

Uredništvo: Josip Pekaović - glavni i odgovorni urednik, Antonija Čota - zamjenik glavnog urednika, Franjo Ivanković - tehnički urednik, Cecilija Miler, Alojzije Firanj, Franjo Krajniger, Zoran Čota, Ivan Burnać. Prijelom teksta: mr. Ervin Čeliković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583 / 3. 02. 1998.

Tisak: Štamparija "PRINTEX" Subotica, Stipe Grgića 58, tel. 024/554-435.

E-mail: Miroljub@tippnet.co.yu

Web strana: tippnet.co.yu/media/miroljub

Naklada: 850

INTERNET

WWW.
TippNet
.co.yu

Internet provajding

Prodaja računara

Instalacija i održavanje računarskih mreža

Pojedinačni i grupni kursevi

(Windows, Word, Excel, Internet)

☎ (024)555-765 Braće Jugovića br. 5. Subotica

e-mail: support@tippnet.co.yu

Antun Matarić ml. Tunčika

Antun Matarić ml. - Tunčika rođen je u Somboru 1921. godine od oca Antuna i majke Teze r. Zetović. Kada se rodio Tunčika, njegova obitelj već je bila srednje imućna, zahvaljujući vrijednom i upornom radu njegovog djede Gaše, a posebno njegova oca Tune.

U godinama osnivanja našeg društva HKD "Miloljub" 1935/1936. godine, mladi Tunčika se vrijedno aktivirao. Njegov otac bač Tuna izabran je i za prvog predsjednika Društva. Kod osnivanja Društva pokojni Joso Dorotić izabran je za predstavnika omladine u osnivačkom Upravnom odboru, a Tunčika je bio njegov najbliži suradnik. Oni su zajednički radili na osnivanju omladinske sekcije (folklorne, tamburaške, diletantske i sportske).

U prigodnim prilikama zajedno u pratnji nekoliko djevojaka u bijeloj svili Tunčika je bio nositelj barjaka Društva. Taj barjak bio je prvo onaj križarski, a kasnije smo imali vlastiti novi barjak.

Prema podacima kojima raspoložemo, Tunčika je tek bio mladić sa 16 godina kada je naše Društvo organiziralo veličanstvenu Dužionicu u Somboru, a na njoj je njemu pripala čast da bude prvi bandaš. Bandašica je bila njegova sestrična Marija koja je živjela zajedno s njima u obitelji jer je bila siročić.

Tada je već bilo vidljivo kako obojica, i otac Tuna i sin Tunčika, rade ponosno u Društvu, prvi kao predsjednik, a drugi kao voditelj folklorne sekcije. Godine 1939. naš folklor gostuje u Zagrebu. Iste godine folklor je nastupao u više navrata u Somboru i okolnim mjestima.

Ratne godine donijele su prevrat i u našem Društvu, kao i u životu mladoga Tunče. Tih godina mama mu se teško razboljela i ubrzo umire, a ona mu je značila mnogo u životu. I otac Tuna i sin Tunčika do konca svog života nosili su najljepše uspomene na svoju suprugu i majku. Tih ratnih godina mladi Tunčika je mobiliziran ali, srećom, nije odnesen na front.

Poslije završetka rata Tunčika se aktivno uključuje u rad obnovljenog Društva. Ubrzo je Tunčika biran i u upravne organe Društva s višegodišnjim mandatom.

Godine 1951. Antun je stupio u brak s Katom Antunić. Imao je sa svojom suprugom dvije kćeri: Tereziju i Mariju. Njih dvije su kasnije uspješno završile studij medicine i danas rade kao vrsne liječnice.

Antun Matarić prvi put je biran za potpredsjednika Društva 1964. godine, a prvi put predsjednik postaje 1970. godine. U isto vrijeme za potpredsjednika su birani Pajo Knezi i Franjo Krajninger, a službu sekretara vršio je prof. Franjo Matarić. Kao predsjednik Antun je tako organizirao rad Društva da svatko ima svoje polje rada. Veliki dio posla povjerio je svojim suradnicima, a on je zastupao Društvo samo na najvišoj razini pred drugim sličnim društvima i pred vlastima. U organi-

zaciji prela svi smo dali svoj doprinos.

Tunčika je bio u prvom mandatu punih 12 godina na čelu našeg Društva, a godine 1982. on postaje tehnički sekretar. Kasnije, 1984. godine Tunčika je ponovno biran za predsjednika sa dvogodišnjim mandatom tj. do 1986. Na istu dužnost izabran je ponovno 1990. godine i nju je vršio do svoje smrti 1996. godine.

Za vrijeme vršenja funkcije predsjednika Društva Tunčika će raditi na profesionalizaciji svih sekcija te će za takav rad naše sekcije biti nagrađene najvišim odličjima. Znao je Tunčika u najtežim vremenima ostati uvijek dosljedan u svojim pogledima i sačuvati interes Društva. Nikada nije bio pristaša komunizma, nego je u komunističkom okruženju, znao sačuvati jasan smjer rada Društva.

Najteža godina života za Antuna Matarića ml. bila je ona posljednja, 1995. Tijekom godinu dana borio se za život, ali njegovo iscrpljeno tijelo nije izdržalo. Preminuo je prvog dana 1996. godine. Narednog dana u prostorima našeg Društva održana je komemoracija. O liku i djelu pokojnika govorio je Franjo Krajninger. Istoga dana sprovod pokojnog Antuna bio je na Velikom katoličkom groblju u Somboru. Uz njegov lijes stajali su u počasnoj straži članovi predsjedništva i članovi Folklorne sekcije Društva. Od pokojnika se oprostio Alojzije Firanj, a sprovodne obrede vodio je preč. Josip Pekaović. On se biranim riječima oprostio od pokojnog Antuna.

Kada se sve sabere, Antun Matarić ml. bio je predsjednik našega Društva u najviše navrata (ukupno 21 godinu).

Na koncu treba naglasiti i to da je Antun Matarić ml. bio svjestan Hrvat i kao takav je pristupio sa mnogo zanosa osnivanju podružnice Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine 1990. godine u Somboru. Izabran je za prvog predsjednika Podružnice iste stranke na osnivačkoj Skupštini u jesen 1990. godine.

Poslije Tunčike ostaje nam njegov savjet kojega ne smijemo zaboraviti: "Nikada nemojte rušiti mostove prijateljstva jer nas oni povezuju sa mnogima!"

Franjo Krajninger